

POSTANOWIENIE

Dnia 11 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Piotr Prusinowski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z odwołania "J." T. S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K.
z udziałem zainteresowanych: (...)
o podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 11 kwietnia 2018 r.,
zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 listopada 2017 r., sygn. akt III WSCU (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w S. postanowieniem z dnia 20 listopada 2017 r. w sprawie płatnika składek „J.” T. S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., z udziałem (...), po pierwsze, ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę niższą niż 10.000 zł w odniesieniu do każdego z zainteresowanych, a po drugie, odrzucił skargę kasacyjną płatnika składek.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 16 sierpnia 2017 r. oddalił apelację. Skargę kasacyjną od powyższego wyroku w ustawowym terminie złożył profesjonalny pełnomocnik płatnika składek. Wskazał jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 15.710,13 zł łącznie dla wszystkich

ubezpieczonych oraz wyjaśnił, odwołując się do orzecznictwa, że wartość przedmiotu zaskarżenia przewyższa ustawowy próg dziesięciu tysięcy złotych.

Sąd drugiej instancji wydając postanowienia kierował się art. 389² § 1 k.p.c. i art. 398⁶ § 2 k.p.c. W jego ocenie skarżący przyjął wadliwą metodę wyliczenia wartości przedmiotu zaskarżenia, co doprowadziło go do wyniku przewyższającego 10.000 zł. Sąd Apelacyjny w tym względzie pościłkował się wyliczeniem biegłego sądowego z zakresu księgowości zamieszczonym w opinii sporządzonej na potrzeby sprawy.

W przekonaniu Sądu Apelacyjnego w rozpoznawanej sprawie należało wziąć pod uwagę, że spór toczył się w indywidualnych sprawach jedenastu ubezpieczonych, w stosunku do których organ wydał indywidualne decyzje, które następnie jednostkowo zostały zaskarżone przez płatnika. Wszystkie jedenaście spraw zostało połączonych celem wspólnego rozpatrzenia i rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny przyjął zatem, że zainteresowani byli w sprawie współuczestnikami formalnymi w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. Istota współuczestnictwa formalnego wyraża się w tym, że w jednej sprawie - w znaczeniu techniczno-procesowym - dochodzi do połączenia kilku spraw w znaczeniu materialnoprawnym, to jest spraw mających za przedmiot roszczenie lub zobowiązanie oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej, w których zachowana jest właściwość sądu. W związku z tym, w takiej kategorii spraw, wartości przedmiotu zaskarżenia, podobnie jak wartości przedmiotu sprawy, nie sumuje się, a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia w każdej ze spraw połączonych formalnie.

Z rozstrzygnięciem Sądu odwoławczego nie zgodził się płatnik składek, wniósł zażalenie, w którym zarzucił naruszenie:

- art. 398² § 1 k.p.c. w zw. z art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że w niniejszej sprawie zainteresowani byli współuczestnikami formalnymi, co z kolei doprowadziło Sąd Apelacyjny do w Szczecinie do odrzucenia skargi kasacyjnej, w sytuacji gdy pomiędzy zainteresowanymi zachodzi współuczestnictwo materialne;

- art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, gdy prawidłowa ocena stanu faktycznego przez Sąd winna prowadzić do ustalenia, że w niniejszej

sprawie zachodzi współuczestnictwo materialne, a zatem skarga kasacyjna winna zostać przyjęta do rozpoznania.

Z uwagi na zgłoszone zarzuty, skarżący domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia przez przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Płatnik składek w uzasadnieniu środka zaskarżenia wskazał, że zgodnie art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c. istota współuczestnictwa materialnego wyraża się w tym, że w jednej sprawie dochodzi do połączenia kilku powodów lub pozwanych jeżeli prawa lub obowiązki są im wspólne lub oparte są na ten samej podstawie faktycznej i prawnej. W przypadku zatem sporu sądowego o wymiar i pobór składek między płatnikiem składek i osobą na rzecz której płatnik nie odprowadził należnych składek (będącymi adresatami decyzji) i organem rentowym, po stronie „powodowej” (to jest płatnika i zainteresowanych) występuje współuczestnictwo materialne. W takim bowiem wypadku przedmiot sporu stanowią prawa i obowiązki wspólne obu tym podmiotom, związane z podstawą wymiaru składek (art. 72 § 1 pkt 1 k.c.). Płatnika składek i ubezpieczonych należało zatem uznać za współuczestników materialnych. Ich prawa i obowiązki w zakresie zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne nie są bowiem oparte na jednakowej podstawie faktycznej i prawnej (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.). Przedmiotem sporu są prawa i obowiązki wspólne (por. postanowienia Sądu Najwyższego zapadłe w sprawach dotyczących tego samego przedmiotu sporu i płatnika: z 15 lipca 2011 r., I UZ 14/11 i I UZ 15/11, z 26 lipca 2011 r., I UZ 20/11, niepublikowane). Obowiązek zapłaty składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne jest nie tylko obowiązkiem wspólnym płatnika i ubezpieczonego, lecz jest również oparty na tej samej podstawie faktycznej i prawnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 2011 r., I UZ 37/11).

W świetle powołanej argumentacji, w ocenie skarżącego, Sąd Apelacyjny w S. błędnie przyjął wystąpienie pomiędzy „powodami” współuczestnictwa formalnego, a w konsekwencji wadliwie założył, że przedmiot zaskarżenia nie podlega sumowaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest niezasadne.

Przedmiotem postępowania było indywidualne ustalenie podstawy wymiaru składek dla każdego zainteresowanego. Oznacza to, że organ rentowy, a następnie Sądy *meriti* rozstrzygały, czy między poszczególnymi zainteresowanymi a płatnikiem składek zachodziła relacja prawna pozwalająca na ukształtowanie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w sposób zaproponowany przez organ rentowy. O ile można zgodzić się z twierdzeniem, że mechanizm prawny służący do przesądzenia tej kwestii był jednakowy, to jednak nie jest tak, że więź prawna łącząca płatnika składek z każdym z zainteresowanych była tożsama. Prawo ubezpieczeń społecznych odnosi się do relacji indywidualnej, zachodzącej między konkretnym płatnikiem składek i konkretnym ubezpieczonym. Nie występuje konstrukcja wspólnej podstawy wymiaru składek dla kilku ubezpieczonych.

Mając na uwadze powyższą wiedzę, interpretacja art. 72 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. nie prowadzi do poważniejszych kontrowersji. Różnica między współuczestnictwem materialnym i formalnym polega na tym, że w pierwszym przypadku dochodzi do wspólności praw i obowiązków albo tożsamości zarówno podstawy faktycznej i prawnej, w drugim zaś, przedmiotem postępowania są roszczenia lub zobowiązania jednego rodzaju, oparte na jednakowej podstawie faktycznej lub prawnej. Oznacza to, że rozstrzygnięcie zasadności zażalenia sprowadza się do przesądzenia, czy zobowiązanie skarżącego, polegające na obowiązku uiszczenia składek za każdego z ubezpieczonych, jest faktycznie i prawnie jednorodne, czy też tylko jednakowe. Skoro płatnika składek z każdym z ubezpieczonych wiąże odrębna więź prawna, to zrozumiałe staje się twierdzenie, że podstawa faktyczna i prawna obowiązku zapłaty składek na ubezpieczenie społeczne nie może być ta sama. Występuje w tym wypadku tylko jednakowość (a nie tożsamość) podstawy faktycznej i prawnej. Znaczy to tyle, że między relacjami prawnymi łączącymi płatnika składek i każdego z zainteresowanych zachodzi podobieństwo pozwalające na twierdzenie, że zobowiązania skarżącego są jednego rodzaju, gdyż ich podstawa faktyczna i prawna jest jednakowa. Zbieżność ta nie pozwala jednak twierdzić, że obowiązek zapłaty składek jest wspólny, czy też oparty został na tej samej podstawie faktycznej i prawnej. Między „tą samą” a „jednakową” podstawą prawną i faktyczną występuje zasadnicza różnica. Pierwsza kategoria identyfikowana jest tożsamością praw i obowiązków (w ujęciu prawnym i

faktycznym), natomiast zmienną drugiej pozostaje wysoki stopień podobieństwa podstawy faktycznej i prawnej zobowiązania. Skoro obowiązki płatnika składek względem każdego z zainteresowanych wynikają z indywidualnych podstaw prawnych, to oczywiste staje się, że nie mogą być one oparte „na tej samej podstawie faktycznej i prawnej”. Zachodzi bowiem w tym wypadku tożsamość rodzajowa, mająca odzwierciedlenie, nie w tej samej, ale jednakowej podstawie faktycznej i prawnej.

Sumą przeprowadzonego wywodu jest wniosek, że w rozpoznawanej sprawie o współuczestnictwie materialnym można mówić jedynie w zakresie relacji zachodzącej między płatnikiem składek a konkretnym zainteresowanym, natomiast zależność zachodząca między płatnikiem składek a zainteresowanymi *in gremio* mieści się w kategorii współuczestnictwa formalnego.

Powyższe kwestie były wielokrotnie wyjaśniane przez Sąd Najwyższy, a orzeczenia przywołane przez skarżącego w zażaleniu nie potwierdzają głoszonych przez płatnika składek tez. W rezultacie, nie doszło do naruszenia wskazanych w zażaleniu przepisów, a skarga kasacyjna wobec niespełnienia warunku z art. 398² § 1 k.p.c. została prawidłowo odrzucona.

Dlatego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

r.g.